

BUITEN

6^E JAARGANG N^O. 34.

ZATERDAG 24 AUGUSTUS 1912.

Foto C. Vreedenburgh Jr.

HET STADHUIS TE NIEUWPOORT (Z.-H.)

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

INHOUD:

JETJE, DOOR LUCIE SNOECK	BLZ. 400
WIEN EN ZEEGRAS, DOOR G.	„ 401
STEMMING (GEDICHT), DOOR S. G. REDDINGIUS-V. HAR- LINGEN	„ 401
DE OOGST, DOOR GEERTRUIDA CARELSEN, GEÏLL. BLZ. 402—407	
GECONSERVEERD VLEESCH (DE GRAAFWESP VAN LANGUE- DOC), NAAR HET FRANSCHE VAN J. H. FABRE, DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 404—408
UIT DE LEKSTREEK, I, NIEUWPOORT, DOOR C. VREE- DENBURGH JR., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 399 EN 408—409
DE GROOTE PLANTENKEURING DER NEDERL. MIJ VOOR TUINBOUW- EN PLANTKUNDE, OP 13 AUG. L.L., TE AMSTERDAM GEHOUDEN, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR.	„ 410

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zo mede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Sibl. No. 214.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S, BOEKHANDEL
K. Groesbeek, & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

JETJE.

WEEER gaat de deur piepend open en voor de zooveelste maal draait Jetje haar hoofd om, om te kijken wie er binnenkomt. Maar altijd nog zijn het meer bezoekers, die in de kleine wachtkamer gelaten worden en teleurgesteld kijkt ze voor zich. Zou 't dan nooit twee uur worden en de portier komen zeggen, dat ze naar moeder toe mogen?

Vader kijkt zoo ernstig dat ze hem niet durft vragen of 't haast tijd is; daarnet had hij al een beetje boos geantwoord — „we zijn er nu immers”, — toen ze hem bij 't ingaan van de wachtkamer gevraagd had, of 't nog ver was naar moeder.

Eensklaps bemerkt Jetje, tot haar grooten schrik, dat zij de eenige zijn die geen bloemen of iets anders bij zich hebben. Nu kan ze zich niet langer stilhouden. „Vader” — ze trekt hem aan zijn mouw — „wij hebben niets voor moeder bij ons”.

„Moeder mag toch niets hebben, kind”.

„Maar iedereen brengt wat mee, kijk maar vader”, houdt Jetje aan.

„Ach, moeder is immers veel te ziek”, zegt vader wat ongeduldig en zakt weer terug in zijn houding van afgetrokken wachten. Jetje is echter niet tevreden, ze neemt zich voor om den volgenden keer, als ze weer naar moeder mee mag, tóch iets voor haar mede te brengen. Maar wat? Zoolang als moeder ziek is, en dat is nu haast vier weken, heeft vader iederen Zondag vergeten haar de vijf centen te geven, die ze wekelijks van moeder krijgt en ze heeft er ook niet goed om durven vragen. Vader is zoo vreeselijk stil geworden, sedert moeder weg is, zoodat Jetje ook haast niets durft te zeggen. Ze was nog maar 't liefste op school en vond 't prettig als ze er met de handwerkles tot vijf uur moest blijven, dan was een van de tantes er meestal, als ze thuis kwam en hoefde ze niet met vader alleen koffie te drinken. Het prettigste was, als tante Matje kwam. Tante Ant was ook stil, bijna even erg als vader en ze schudde zoo meewarig met haar hoofd als ze over moeder sprak. Tante Matje was veel vroolijker, die lachte nog wel eens met haar en die had haar ook vandaag haar nieuwe blauwe jurk aangetrokken, om naar moeder te gaan.

„Het bezoek kan doorgaan”.

Een gestommel en geschuivel volgde op deze woorden; ieder trachtte het eerste in de gang te zijn, die ze weldra vulden met hun geroes.

Jetje stak haar hand door vader's arm — wat treuzelde vader toch lang, — waarom moesten zij nu juist de laatste zijn. . . . Moeder wachtte toch ook op hen.

Een beklemmend gevoel kreeg ze, toen ze naast vader door het plechtige witte licht van de lange, marmere gang liep. Met voorzichtige pasjes dribbelde ze naast hem; ze was bang voor al die zwijgende deuren waar ze langs liepen — wat zou daarachter zijn? — en telkens was ze blij, als ze voorbij waren, dat het niet daarachter was, dat moeder lag.

Heel aan 't einde van de gang, een paar treden op, duwde vader

een deur open. Jetje moest haar oogen dicht knijpen, verblind door de vroolijke zonnestralen, die haar tegemoet stroomden.

Zoekend bleef vader in de deur staan, maar dadelijk kwam een zuster naar hem toe: „Komt u uw vrouw weer eens opzoeken? Ze is verhuisd naar voren, kijk daar ligt ze bij die open deur”. Ze is vriendelijk pratend bracht ze hen naar 't laatste bed van de lange rij. Op haar teenen liep Jetje tusschen vader en de zuster in langs al die bedden en — eindelijk, daar lag moeder.

Hoe vreemd dat ze zoo stil bleef liggen, thuis was ze altijd opgestaan als vader of Jetje binnenkwamen, maar nu lacht ze maar zoo heel eventjes tegen hem.

„Dag moeki”, riep Jetje hardop, maar zweeg, verschrikt, over haar eigen hard geluid en bleef toen verlegen naast 't bed staan, totdat moeder haar hand uitstak en haar naar zich toetrok. Toen sloeg Jetje haar beide armpjes om moeder's hals en kuste haar, totdat vader haar terugduwde. — „Niet zoo op moeder hangen, kind”, — zei hij en schoof meteen zijn stoel tusschen Jetje en 't bed. Hij nam moeder's hand in de zijne en sprak fluisterend met haar. Hulpeloos bleef Jetje aan 't voeteneinde van 't bed staan, wat was moeder stil, ze had niet eens gezien dat Jetje haar nieuwe jurk aanhad en die had ze nu nog wel bewaard om voor 't eerst mee naar moeder te gaan.

De zuster, die aan de tafel bij 't andere raam zat te schrijven, keek op en zag Jetje daar zoo zielig staan. „Hier kindje, ga maar bij moeder zitten” — zei ze, terwijl ze een stoel aan de andere kant van 't bed, tegenover vader neerzette.

Eerst vond Jetje het prettig om zoo dicht bij moeder's hoofd te zitten, maar moeder lag zoo stil en met haar gezicht aldoor naar vader gekeerd voor zich uit te staren, en vader zei ook niets meer en streek alleen zachtjes over moeder's hand. Af en toe kreunde moeder even en dan keek vader haar zoo angstig aan, maar vroeg toch niet of ze pijn had, alleen streken zijn vingers wat vlugger over haar magere hand.

Jetje begon zich erg overbodig te voelen: wat had moeder er nu aan of ze hier bij haar bed zat? en wat had zij aan moeder? Ze vond 't haast jammer van haar vrijen middag, dat ze nu juist met zulk prachtig weer niet mee naar buiten had kunnen gaan. De zon scheen zoo lekker en 't was al zoo warm. — Haar oogen volgde een paar zonnestralen, die juist op 't haar van de zuster vielen. — Wat zag die zuster er vroolijk uit. Zou ze 't niet naar vinden om altijd bij zieke menschen te zijn? en om altijd dezelfde japon te moeten dragen en niet te kunnen uitgaan als 't zulk mooi weer was?

De zuster voelde Jetje's blik, ze keek op en lachte vriendelijk tegen haar; maar nu durfde Jetje niet meer naar haar te kijken en zocht dus iets anders om zich mee bezig te houden.

Daar ontdekte ze eensklaps in een bed aan den overkant in het midden van de rij een klein meisje. Ze leek niet veel grooter dan Jetje zelf, ze was de eenige op de heele zaal, die geen bezoek had en ze was zoo bleek en mager en keek zoo ongelukkig rond, dat Jetje ineens verlangde om naar haar toe te gaan.

Zou 't mogen? Zal ik 't moeki eens vragen?

Eigenlijk durfde Jetje niet goed op te staan en door de zaal te loopen. . . . maar 't meisje lag zoo alleen. . . . misschien had ze wel pijn. . . .

Daar keek ze Jetje aan, die verschrikt haar hoofdje omdraaide. Zou ze nog kijken? . . . neen, ze lag alweer naar het plafond te staren. . . . Waarom zou er niemand bij haar zijn? . . . Zou ze zich erg vervelen? . . .

Als moeki haar oogen maar open had, dan kon ik 't haar vragen, dacht Jetje; maar moeki sliep nog en vader zat zoo strak voor zich uit te kijken en bewoog niets als zijn vingers, waarmee hij nog steeds moeki's hand streelde.

Zou ik gaan. . . . als die zuster nu maar niet kijkt. . . . 't meisje ligt zoo alleen en kijkt net alsof ze verdriet heeft.

Voorzichtig gleed ze van haar stoel — oe, wat griezelig om alleen door die groote zaal te loopen — als 't meisje 't nu maar prettig vindt. . . .

Even keek 't kind verwonderd op, toen Jetje bij haar bed kwam staan; maar daarop lachte ze verheugd.

„Moeki slaapt toch aldoor”, zei Jetje tot inleiding „en ik verveelde me een beetje en jij ligt ook alleen”.

„Zal ik wat bij je blijven?”

Ze knikte.

„Hoe heet jij? Ik Jetje”.

„En ik Jansje”.

„Vindt je 't niet naar om hier alleen te liggen tusschen al die zieke menschen?”

„Neen, ik ben immers ook ziek”, zei Jansje op een toon van meerderheid en toen vertrouwelijker „maar voor den dokter ben ik bang, die doet me telkens zoo'n pijn en dan begin ik te huilen en dan zegt hij, dat ik flink moet zijn, maar ik kan 't toch niet helpen dat ik huil, als 't zoo'n pijn doet”.

„Huilen de andere ook wel eens?”

„O, hè ja, dikwijls genoeg, soms gillen ze wel, maar dat doe ik nooit; als 't heel erge pijn doet, val ik flauw”.

„Kan jij flauw vallen?” Jetje's oogen werden groot van verbazing — „ik dacht dat alleen groote menschen dat konden”.

„Er is niets geen kunst aan, je doet 't zomaar, — vanzelf. Is die juffrouw daar jouw moeder?”

„Ja” — Jetje was nog niet bekomen van haar verbazing, haar groote blauwe kinderoogen keken bewonderend naar Jansje's

scherp getrokken gezichtje, met de pijnlijke trek van veel lijden
 er diep ingegroeid.
 „Dan is jouw moeder erg ziek hoor! De dokter schudt altijd
 zijn hoofd tegen de zuster als hij bij haar bed staat. Ze zal wel
 gauw doodgaan”.
 Met nog grootere angstige oogen staarde Jetje haar aan. „Als er
 iemand dood gaat” — vervolgde Jansje, trotsch op haar meerdere
 levenservaring — „dan worden er allemaal schermen om 't bed
 gezet, dan kan niemand er iets van zien en dan blijven een heeleboel
 zusters er een heelen tijd achter en dan blijven een heeleboel
 Maar moeki mag niet doodgaan, moeki is juist hier om beter
 te worden, dat heeft tante Matje zelf gezegd en tante Ant ook”...
 Jetje zweeg want ze dacht er in eens aan, hoe bedenkelijk tante
 Ant haar hoofd geschild had, toen 't rijtuig dat Moeki wegbracht,
 langzaam de straat uitrolde en hoe ze tegen tante Ant gezegd
 had „die komt hier nooit meer in” — en hoe tante Matje toen
 op haar, — Jetje — geweest had en hoe tante Ant toen nog mee-
 variger geschud had en „arm schaap” gezegd — „en moeki zei
 zelf ook”, voegde ze, om zich zelf vaster te overtuigen, erbij.
 „Nou en 't is toch waar, dat weet ik en de juffrouw hier
 naast zegt 't ook en ga 't anders maar aan de zuster vragen”.
 „Dat durf ik niet” — zei Jetje verlegen — „en 't is toch niet
 waar en jij weet er niets van”.
 „Wat ben je toch bang, zal ik 't dan eens voor je vragen?”
 „Durf je haar te roepen?”
 „Ik roep niet, ik bel even en dan moet ze komen” — en met
 een gewichtig gezicht en veel vertoon van wel te weten hoe 't
 voort, drukte Jansje op 't knopje van de bel naast haar bed.
 „...Rrrrrrrt... Jetje kreeg een kleur van schrik toen ze de
 zuster onmiddellijk zag opstaan en na even op 't nummerbord
 te hebben, naar Jansje's bed komen.
 „Zoo, heb je een vriendinnetje bij je, dat is gezellig voor je,
 — en waarom belde je me nu?”
 Jansje voelde zich een heele boel minder zeker als daar straks
 de zuster naast haar stond en hakkellend zei ze... „Jetje
 wilde weten of-te — of-te die daar... haar moeder...
 die... niet gauw doodgaat”...
 — „Maar kind, hoe kom je daaraan?” zei de zuster, Jetje ver-
 schrikt aankijkend.
 Jetje begon te huilen... „zij zegt 't, juffrouw en...ne ze zegt,
 dat de dokter 't zegt... en...ne u... enne... allemaal
 er... enne dat er schermen om moeki gezet worden... enne
 moeki is juist hier om beter te worden, enne... enne...”
 De zuster trok 't snikkende Jetje naar zich toe en sloeg haar
 om haar middel. „Maar Jansje, hoe kun je nu iets vertellen
 waar je niets van weet en dan zulke nare dingen, die een ander
 verdriet doen, dat vind ik alles behalve aardig van je” en toen
 tegen Jetje: „je moeki is immers hier om gauw beter te worden
 dat willen we allemaal ook graag en daarom doen de dokter
 en ik en alle andere zusters heel erg ons best om goed voor je
 moedertje te zorgen. — Jansje heeft wel gelijk dat je moeder
 heel, héél erg ziek is en dat de dokter wel eens bezorgd kijkt als
 hij bij haar bed staat, maar we hopen toch dat over een poosje
 moedertje weer gezond met jullie mee naar huis kan gaan. —
 nu wat zul jij 't dan druk krijgen met voor haar te zorgen, hè
 kindje? Heerlijk voor haar, hoor, dat ze al zoo'n groote dochter
 heeft, die haar helpen kan, want dan mag moeder zelf nog niet
 veel doen voordat ze weer flink en sterk is. Nu moet je maar
 heel erg je best doen om vlug en vroolijk in huis te zijn en goed
 voor vader te zorgen, want die heeft ook zoo'n verdriet omdat
 moeder weg is”.
 Jetje lachte door haar tranen heen de zuster toe.
 „En nu zullen we maar allemaal heel vast gelooven, dat moeder
 weer wordt, hè kindje en... niet weer dadelijk huilen. — Maar
 zou ik Jansje goedendag zeggen en dan nog even naar moeder
 gaan, want aanstonds is het bezoekuur om en moeten vader en
 moeder naar huis. — Dag kindje, krijg ik een hand van je, tot over-
 morgen, dan kom je zeker weer naar moeder kijken?”
 „Ik weet 't niet juffrouw”.
 „Zuster”, verbeterde Jansje en „zuster” zei Jetje haar ver-
 ten na; toen knikte ze tegen Jansje en liep in haar haast tegen
 de vertrekkende menschen aan: weer terug naar moeder.
 Moeder was wakker en stak haar hand naar Jetje uit, vader
 had nog altijd haar andere vast.
 „Moeki, als je weer thuis bent, zal ik je met alles helpen hoor
 nooit meer wegloopen om met Janna en Kees te gaan spelen”. —
 moeder glimlachte even en knikte van ja: toen vielen haar oogen
 er toe.
 Precies drie uur ging de bel ten teken, dat 't bezoekuur was
 gelopen.
 Vader boog zich voorzichtig over moeder heen en kuste zacht
 haar voorhoofd en toen nog eens, haar mond. Dan draaide hij
 plotseling af. — Jetje durfde niet op de stoel te klimmen
 daar ze anders moeder's hoofd niet bereiken kon, wreef ze
 voorzichtig met haar warme gezichtje langs moeder's hand,
 op den rand van 't bed lag. Toen ze weer opkeek, had moeder
 haar oogen open en lachte tegen haar. „Dag, mijn lieve, lieve
 moeki, als ik weer kom breng ik ook wat voor je mee”, fluisterde
 ze haastig en drukte nog eens moeder's hand tegen haar warme
 ges. Toen liep ze vlug vader na en greep zijn hand vast.
 „Dat's Jansje, vader”, zei ze, toen ze langs haar bed kwamen;
 vader keek niet op.
 „Dag”, riep Jansje en wuifde haar toe.

„Dag”, zei Jetje zacht met een verlegen knikje. Hard op
 spreken durfde ze hier niet goed, vooral nu een andere zuster
 vlak bij hen haar schort stond vast te knopen. De aardige zuster
 zag Jetje niet meer, die was zeker weggegaan.

Weer liepen ze de wijde, witte gang door; maar zoo plechtig als
 straks voelde Jetje er zich niet meer. Door de vriendelijke zuster
 was er een klein beetje minder strengheid in de aanraking met
 't ziekenhuis gekomen en al was 't maar heel weinig, vader en
 zij hoorden er nu ook bij.

De portier trok zwaar de deur voor hen open, die even later
 geruischloos dichtgleed. Toen stonden ze weer op straat.

De zon scheen warm op de straatsteenen en in de boomen langs
 de gracht tjlpten de musschen, druk bezig met 't bouwen van hun
 nestjes.

Zwijgend stapten vader en Jetje naar huis.

Jetje durfde nu nog niet goed aan vader vragen of ze voortaan
 niet meer naar school hoefde om voor moeder te kunnen zorgen
 als ze weer terug kwam. Ze zou maar wachten tot ze thuis waren
 en 't dan eerst aan tante Matje vragen. Maar toen ze thuis kwamen,
 was tante Matje al weer weg en was tante Ant druk aan
 't schrobben van de gang. Ze veegde hun net een groote mod-
 derige golf tegemoet toen ze binnen wilden gaan. „Hoe was 't?”
 vroeg ze op haar meest somberen toon. Vader bromde iets onver-
 staanbaars, maar dat klonk als „heel slecht” en stapte zonder
 op 't water te letten naar de kamer. Jetje liep stil achter hem
 aan, tante Ant bleef hen hoofdschuddend nakijken „och, och,
 zoo'n beste man en dat arme wurm”.

En 't water liep weer in kleine beekjes terug naar 't midden
 van de gang, zonder dat tante Ant 't merkte.

LUCIE SNOECK.

WIEREN EN ZEEGRAS.

DE rijkdommen, welke onttrokken kunnen worden aan
 den geweldigen plantengroei der zee, zijn nog zeer
 weinig bekend en wachten op ontginning. De cel-
 stoffen toch, waaruit de wieren zijn opgebouwd, ver-
 tegenwoordigen onschatbare waarden. De onderne-
 mende Japanners hebben reeds ruim partij getrokken van de
 samenstelling der in hun zeeën voorkomende planten. Door
 een kookproces bereiden ze daaruit een stof „algine” ge-
 naamd, die samengeperst en gepolijst geheel doorzichtig is en
 als vensterglas kan worden gebruikt. Ruwe algine is geleachtig,
 kleurloos en zuurhoudend; voor verschillende doeleinden begint
 men het te gebruiken, vooral tot het opmaken van stoffen, daar
 het een oplosbare, veerkrachtige gom levert, welke ook als stijf-
 sel te gebruiken is en gedroogd veel zachter aanvoelt. Voor het ver-
 dikken van puddingen en sausen of als vervanger van Arabische
 gom bij de fabricatie van jujubes en suikerwerk doet het reeds
 goede diensten.

In Frankrijk, Noorwegen en Japan wordt aan het zeewier jood
 onttrokken, de bekende grondstof voor de vervaardiging van
 jodoform; zoo nuttig op chirurgisch gebied. Nog zeer primitief
 wordt dat gewonnen; in Noorwegen verbrandt men het gedroogde
 zeegras in open, steenen bakken, waarbij veel jood en broom in
 den rook verloren gaat en slechts een gedeelte in de asch achter-
 blijft ter verdere verwerking in de jodiumfabrieken. Productiever
 is de verbranding in ijzeren retorten of in steenen ovens, waarin
 de kostbare stoffen binnen de verkoolde massa achterblijven.

Potasch is een tweede product, dat door de zeeplanten in groote
 hoeveelheden opgeleverd wordt. De rijkdom aan genoemde
 stoffen verschilt bij de wiersoorten onderling sterk en ook bij
 dezelfde variëteit in verschillende jaargetijden, wat nog een
 ruim veld voor onderzoek open laat. Evenals het zeewater met
 de jaargetijden een andere samenstelling van zouten blijkt te
 hebben, zijn er wiersoorten, welke in September driemaal zooveel
 jood bevatten als in Maart; de oogsttijd der zeeplanten is dus
 nog vast te stellen. Waar echter $\frac{1}{2}$ der in de zon gedroogde planten
 bestaat in zouten, zooals sodium en magnesium naast plant-
 aardig laagzout in hoofdzaak, kan men verwachten dat ook de
 bereiding van kunstmeststoffen uit zeewier en zeegras een be-
 langrijke toekomst heeft. Vervaardiging van sterk papier uit de
 vezelstoffen der zeeplanten, het gebruik der houtige stengels tot
 industriele doeleinden, veel is er nog wat op ontginning wacht.
 Onttrekking van zouten aan het zeewater zelf levert groote
 moeilijkheid op; juist de planten hebben daarvan zooveel vast-
 gelegd telkens, dat het zaak is die niet weer in het water te laten
 oplossen, doch de mensch moet zich de schatten uit deze voorraad-
 schuren steeds meer ten nutte trachten te maken. G.

STEMMING.

Peinzend gaan wij
 Langs de paden...
 't Bosch in rijke
 Goudgewaden,
 In het blanke
 Avondlicht,
 Brengt aan ons
 Het lang verwachte,
 Nooit gedachte
 Droomgezicht....

S. G. REDDINGIUS-VAN HARLINGEN.

Foto R. Tepe.

HET MAAIEN EN BINDEN DER ROGGE IN HET VELD.

DE OOGST.

EEN eenvoudig landschap in een onzer midden-provinciën, half verlicht door zonschijn, half beschaduwd door de dreigende wolken van een warmen Julidag. Een stuk bouwland, waarop de rijpe, matgele rogge wordt geoogst. Een lijst van boomen — enkelen hoogopgaand, maar meerendeels laag hout — in hun donkerst zomergroen, met toppen van Sint-Jans-lot. Op den achtergrond: de goed onderhouden boerewoning met schuur en stallen samen onder één dak. Hier en daar vliegt een vogel door de lucht en verdwijnt in de onafzienbaarheid der ruimte. Als wij er lang op kijken, gaan wij ons verbeelden, leeuwerik-getierelieër te hooren.

Drie mannen zijn met volle kracht aan 't werk. Eerst maaien, dan schovenbinden; daarna de schoven tegen elkaar opzetten, met die doelmatige sierlijkheid, door landbouw-instinkt en ervaring uitgevonden, en, de ééne eeuw na de andere, door het ééne geslacht aan het volgende overgeleverd.

Er is ernst bij den arbeid. De oogst is een der hoofdmomenten in het jaarlijksch drama van den graanbouw. Maanden lang is er gestreefd naar de uitkomst, die thans staat verkregen te worden, en waaraan een enkele dag uitstel, bij het veranderlijke weer van ons klimaat, zooveel kan schaden. De barometer van het Raadhuis stond wel op „mooi weer”; en het tuitje van het water-weerglas in de boerenkeuken was het daarmee ten volle eens; en de locomotiefdamp van den ochtendtrein was vroolijk omhoog gestegen; maar ondanks dit drietal optimistische profetenstemmen is er reden tot bezorgdheid als men naar het uitspansel kijkt. Je kunt nooit weten, om dezen tijd van 't jaar...

De boer denkt er het zijne van. Hij heeft het, naar zijn eigen zeggen „al zoo duk hooren donderen”, — een spreekwijs waarmee hij dan minder doelt op dat speciaal natuurverschijnsel zelf, met de gewoonlijk daarbij komenden bliksem, storm, regen of hagel, als wel op zijn beproefde ervaring in het boerenbedrijf. Een halve eeuw lang, van kleinen jongen af, heeft hij daaraan meegedaan. Hetzij eigenaar, pachter, of zetboer, zijn bestaan is er mee gemoeid, dat de zaak goed bestuurd wordt.

En naast zijn bestaan ook zijn eer, en zijn naam als deskundige.

Hij staat, in zijn vak, op een standpunt, dat het midden houdt tusschen oude en nieuwe sympathien. Of liever: zijne sympathieën richten zich allen naar den kant van het oude,

maar zijn verstand pleit voor de nieuwere begrippen, inzichten, praktijken van den „wetenschappelijken landbouw”. Aanvankelijk heeft hij de schouders opgehaald over al die „malligheden” van de „heereboeren” uit den omtrek, die naar zijn opinie zich niet moesten verbeelden, de zaken zoo goed te verstaan als „effetieve” boeren. Langzaam aan echter heeft hij een en ander moeten toegeven. Proef-veldjes hebben zijne oogen geopend voor de waarde van kunstmest, die hij tot een paar jaar geleden vermaadde. Zijn liefde voor akkermaalshout-walletjes heeft hij leeren bedwingen, naarmate hij aan eigen beurs moest onder vinden dat op de looierijen heel wat minder vraag naar eikenschors was dan weleer. Zelfs heeft hij dit voorjaar al gebruik gemaakt van een coöperatieven stoomploeg. Doch maaimachines tracht hij zoo lang mogelijk te vermijden. Hij kan den oogst best aan op de gewone manier. Als hij en zijn zoons zich alle drie behoorlijk weren, zooals dat voor „pootige kerels” van hun slag betaamt, dan komen zij er evengoed zonder al die nieuwerwetsche invoersels. Maar als hem nu de regen een poets speelde, en zijn koorn neersloeg eer de zeis tijd had om het te bereiken: en als dan in de condoleantiën der bureu een zinspeling op zijn verouderde, langzame maaiwijze doorschemerde....

De beide zoons kennen ook reeds sinds verscheiden jaren de eischen van den oogsttijd, en helpen trouw mee. Maar jeugd is jeugd, en tilt in den regel de dingen niet zoo zwaar als de ouderdom. Zij roeren vlug hun sterke armen, zeker, doch zij kijken minder dikwijls dan hun vader naar de kleur van de lucht. En misschien zijn zij ook niet, zoo geheel als hij, één met het werk.

Allicht dwalen de gedachten van minstens één hunner af naar de eerstvolgende kermis, en hoe hij daar, desnoods met vuistslagen, zijne uitverkoren Antje of Geertje of Jannetje aan een medeminnaar zal ontrukken.

Of — wat erger is! — allicht draagt er een, zij 't nog in vage vormen, een denkbeeld met zich om, dat uit zal loopen op verwisseling van het plattelandsleven met dat van de stad. De industrie lokt met hooge loonen en mooie vooruitzichten. 't Is waar: den blauwen hemel zal hij tusschen de stadsmuren niet zoo vrij boven zijn hoofd hebben; en zooveel frissche lucht, door wind en zonschijn gezuiverd, zullen zijne longen er niet ademen. En als de stoere jongens, met voorzorg en beleid, zooals zij dat van vader zelf geleerd hebben, den graan-kolossus bouwen, om

Foto R. Tepe.

DE OOGST. EEN STADBEWOONSTER WIL MEEHELPEN.

dien voor hun viervoetigen helper beweegbaar te maken, dan mogen zij wel eens terdeeg bedenken, welke lagere fabrieksarbeid daarmee in zelfstandigheid gelijk staat. Eerst als zij het monteurschap bereikten, zou hun daàr een opdracht worden toevertrouwd, die bij deze wagenlading haalde.

Waarschijnlijk zijn hun reeds de woorden: „menschwaardig bestaan” om de ooren gewaaid. Zou, wat gebruik van eigen oordeel en eervolle verantwoordelijkheid aangaat, voor hen bij den landbouw niet veel meer toekomst zijn dan bij de industrie?

Maar de zin voor techniek en mechanica zit nu eenmaal in de lucht, en het jongere geslacht ademt dien in en neemt hem in zich op, en kan zich er niet meer van los maken. Als vader zijn zoons voor het landbouw-bedrijf wil behouden, zal het raadzaam wezen dat hij, om hunnentwil, zijne antipathie tegen maaimachines en zoo voorts overwint.

Zonder twijfel zou het paard, als het een woordje mee mocht redeneeren, ook sterk voor de toepassing van elektriciteit zijn. Hij zou er niet rouwig om wezen, als men hem zijn moeilijke taak door motor-kracht liet afnemen. Hij ziet er uit, of hij wou zeggen: „Waartoe zijn er eigenlijk automobielen uitgevonden, als ze nog niet in mijn plaats voor hooiwagens gespannen worden?”

Moeder, de boerin, verschijnt slechts kort, bij wijze van bezoek, op het tooneel. In haar jeugd heeft zij ook meegedaan aan den oogst, en zou daar nog best toe in staat zijn. Misschien doemde hedenmorgen een herinnering op in haar ziel, aan de dagen toen zij mee uittrok met de maaiers, en van vroeg tot laat de armen om de schoven sloeg, en zich allicht onderwijl de een of andere elementaire idylle afspeelde in haar jonge leven. Thans is zij

sinds lang getrouwd, en is huisvrouw en huismoeder, ook in dien letterlijken zin, dat dagelijksche plichten haar van uur tot uur binnen, of in de onmiddellijke nabijheid harer woning geboeid houden. Nochtans leeft zij volop met den oogst mee. Als zij, met koffieketeltje en kommetjes gewapend, hare wandeling onderneemt naar de maaierende familieleden, is dit in het innig besef van het gewicht hunner bezigheid. Zij scheidt niet slechts een luchtje, maar kijkt naar het zwerf met kennersblik en wisselt daaromtrent van gedachten met haar manvolk, terwijl zich dit te goed doet aan haar welkomen dronk. Voorts

Foto R. Tepe.

STOPPELEN MET DEN OUDERWETSCHEN PLOEG.

Foto R. Tepe.

DE OOGST. HET GAAT HAAR EEN BEETJE ONHANDIG AF, MAAR HET GAAT TOCH.

breekt zij een korenaar af, beziet van nabij een paar korrels, bespreekt de grootte en den graad van rijpheid en zegt daarvan hare eerlijke meening. Mocht zij een nieuwtje hebben opgevangen, dan geeft zij dat ten beste. En dan zal zij, met haar leeg koffiegerei, langzaam weer afmarcheeren naar de openstaande huisdeur, die zij tusschen de bedruijsten in 't oog gehouden.

Nog een tweede vrouwegestalte vertoont zich op het maaiersveld. Het is eene van geheel ander allooi: een tijdelijk op het land verzeilde stadbewoonster. Zij heeft geen verstand van het ruimen of het krimpen van den wind; haar opinie omtrent weerswaarschijnlijkheden is gewoonlijk falikant verkeerdt. Maar dat is haar om het even. Zij heeft geen direct belang bij vochtigheid of droogte. Het liefst heeft zij natuurlijk mooi weer; maar desnoods is zij ook met minder mooi tevreden.

Zij zal niet smelten van een beetje regen; en haar kleeding — de minstwaardige die zij bezit — moet er ook maar tegen kunnen. Zij geeft het oogmerk, — zoet veel eerder te denken. Haar eigenlijke werkkring, haar zorgen liggen elders, in een grootsteedsche omgeving. Hier buiten brengt zij, zorgenloos, een paar vacantieweken door. Nochtans, werkzaam van aard als zij is, bezijhet dat het buitenzijn slechts een zekeren stempel van echtheid op drukken. Zij weet bij ondervinding dat de beste ontspanning ligt in anderen arbeid dan waaraan men gewoon is. Met belangstellende oogen huist zij de maaiers naar het veld zien terug, en, als een gunst verzocht, te mogen helpen bij het binden van de schoven. 't Gaat een beetje onhandig, maar het gaat toch. Zij kent de eischen: dat zij voorzichtig zijn moet met de halmen, en dat ook het stroo niet beschadigd mag worden; en zij krijgt reeds den slag van den gebruikelijken knoop. De oogst is voor haar een gymnastiek voor 't lichaam en een vreugde voor den geest. Zij zal van dezen dag aan familie en vrienden vertellen als van een der hoogtepunten in haar uitde-stad-zijn. En, mits zij een zweem van fantasie heeft, zal de klank van de zeisen nog opbeurend in hare ooren trillen, als, aanstaanden winter, mist en kladsneeuw en stads-straten-modder dreigen haar droefgeestig te stemmen.

Baarn.

GEERTRUIDA CARELSEN.

GECONSERVEERD VLEESCH.

(DE GRAAFWESP VAN LANGUEDOC).

HEEFT de chemicus het plan van zijn onderzoek rijpelijk overdacht, dan mengt hij op het oogenblik, dat hem 't geschiktst voorkomt zijn reactieven dooreen en maakt het vuur onder zijn retort af. Hij beheerscht tijd, plaats en omstandigheden; hij kiest zijn uur en trekt zich in de stilte van zijn laboratorium terug, waar niets hem te midden

zijner bezigheden komt storen; hij roept naar welgevallen dit of dat verschijnsel te voorschijn, waarvan zijn overdenkingen het ontstaan doen vermoeden; hij tracht de geheimen der onbezielden natuur te ontsluiereen, waarvan de wetenschap, naar zijn behagen, de chemische werkingen kan opwekken.

De geheimen der levende natuur, niet die der anatomische samenstelling, maar wel die van 't leven in volle actie, vooral die van 't instinct, leggen den onderzoeker vrij wat meer moeielijkheden in den weg. Hoe weinig kan men hierbij over den tijd beschikken en hoezeer is men afhankelijk van 't seizoen, den dag, het uur, ja zelfs het oogenblik! Men moet zonder aarzelen van het geschikte moment gebruik weten te maken, want wie weet wanneer zich dit weer zal voordoen? En daar zich dit gewoonlijk aanbiedt op een oogenblik, dat men er 't minst op verdacht is, heeft men niets van te voren in gereedheid gebracht om er behoorlijk profijt van te trekken. Men moet onmiddellijk zijn onderzoekingsmateriaal bij de hand hebben, zijn tactiek overdenken, zijn listen verzinnen; en dan mag men nog blij zijn, als de inspiratie vlug genoeg komt, om van het buitenkansje partij te trekken. Dit valt nu juist hem niet ten deel, die er op uidig is het te ontmoeten. Men moet het dagen en dagen lang geduldig afwachten, nu eens op zandige hellingen, fel beschenen door een warm zonnetje, dan weder in de broedstroof van 't een of ander voetpad, ingesloten tusschen een paar steile heuvelwanden, elders op een overhangend rotsblok, welks stevigheid niet altijd vertrouwen inboezemt. Wil het geluk, dat ge uw observatiepost kunt vestigen onder de schaduw van een schamelen olijfbom, die den schijn aanneemt u tegen de verzengende stralen eener meedoogenlooze zon te beschutten, zegen dan de fortune, dat u zulk een geluk ten deel deed vallen; uw lot is dan benijdenswaardig. Maar voor alles: zet uw oog terdeeg open. De plek is goed en wie weet hoe gunstig het oogenblik daar is.

En dat is inderdaad gekomen, wel wat laat, het dient gezegd, maar het is gekomen. Ach! als men dat alles eens op zijn gemak kon beschouwen, in de stilte van zijn studeervertrek, alleen, geheel en al bij zijn onderwerp, ver van den oningewijden voorbijganger, die blijft staan, als hij u zoo onafgebroken ziet staren op een punt, waar hij zelf niets ziet, die u met vragen overstelpt, die u houdt voor een ontdekker, die met behulp van de magische roede eens hazelaars, den oorsprong van onderaards bronnen tracht te vinden; of nog erger, in u een verdacht persoon vermoedt, die door middel van bezweringformules oude potten met munten gevuld, uit de aarde weet op te delven. Als ge in zijn oogen den schijn van een fatsoenlijk mensch weet te bewaren, zal hij u aanklampen, hij zal gaan kijken naar hetgeen ge zelf meent te zien en hij zal glimlachen op een wijze, die geen twijfel overlaat omtrent het idee, dat hij zich van lieden maakt, die zich bezig houden met het bekijken van vliegen.

En is het niet de voorbijganger, die zich met uw onverklaarbare bezigheden bemoeit, dan is het de veldwachter, die onhandelbare vertegenwoordiger der wet te midden der braakliggende akkers. Reeds lang houdt hij een wakend oog op u. Hij heeft u al zoo vaak zonder geldige reden zien rondwalen; zoo dikwijls heeft hij u gesnapt, terwijl ge bezig waart den grond te doorzoeken, terwijl ge met groote voorzichtigheid een stuk rotswand in een hollen weg trachtet af te breken tegen u, dat hij ten slotte ernstige verdenkingen heeft opgevat, die niet in uw voordeel waren. Voor hem zijt ge niets beters dan een zigeuner, een vagebond, een verdachte zwerver, een landlooper, of op zijn allerbest een maniak. Als de botaniseertrommel u vergezelt, dan is dat in zijn oog de frettendoos van den strooper en men kan hem 't niet uit zijn hoofd praten, dat ge de konijnenholen uit den omtrek uitschudt en daarmee de jachtwetten en 't eigendomsrecht met voeten treedt.

En juist in die contreien neem ik de vrijheid den lezer uit te noodigen, altijd als hij niet is afgeschrikt door die kleine verdrietelikheden, waarvan ik hem zooeven een voorproefje heb gegeven. Hier toch hebben we kans de Languedoc'sche graafwesp te ontmoeten. Hij heeft rust en eenzaamheid nodig, hetgeen tegelijkertijd wil zeggen, dat bij dit dier het onderzoek er niet gemakkelijker op wordt. Bij hem toch is het onmogelijk van te voren een *plan de campagne* op te maken; of met een tweede of een derde sujet zijn onderzoek voort te zetten, als dat met het eerste schipbreuk heeft geleden. Maakt ge vooraf uw waarnemingsmateriaal in orde, hebt ge b.v. een lokaas tot uw beschikking, dat ge hoopt tegen een graafwesp te kunnen inruilen, dan is het zeer waarschijnlijk, ja bijna zeker, dat ge den jager niet te zien krijgt, en mocht hij zich al vertoonen, dan hebben uw lokmiddelen hun aantrekkelijkheid voor hem verloren.

Maar laat ons den moed niet verliezen: het terrein is gunstig. Herhaaldelijk heb ik de graafwesp hier in de buurt zien uitrusten op een door de zon beschenen wingerdblād. Het insect, behaaglijk daarop uitgestrekt, geniet met volle teugen de zegeningen van warmte en licht. Van tijd tot tijd geeft hij op uitbundige wijze uiting aan zijn levensvreugde: hij slaat met de vleugels van louter welbehagen, hij trappelt met de pooten en doet op die wijze een geluid hooren, alsof een fiksche regenbui op 't blad nederklettert. Hij slaat een roffel, die zelfs op verscheiden passen afstands hoorbaar is. Vervolgens treedt de ruststand wederom in, weldra gevolgd door de heftige bewegingen van vleugels en pooten, die van zijn gelukzaligheid getuigenis afleggen. Ik heb er ontmoet, die zoo verzet op 't koesterende zonnetje waren, dat

ze hun graafwerk plotseling in den steek lieten, om op de naburige wijnstokken een zon- en lichtbad te nemen en niet dan met tegenzin op het werk terugkeerden, om het kort daarop voor goed te verlaten, zwichtend voor de verlokkingen van een genotvol leven op de naburige wingerdbladeren.

Misschien ook is dit lustoord een geschikte uitkijkpost vanwaar het beest den omtrek bespiedt, om zijn prooi te ontdekken en uit te kiezen. Hij toch voedt zich uitsluitend met die sprinkhanen, welke zich bij voorkeur in de wijngaarden ophouden. Aan 't wild is nog al wat te kluiven, vooral als men weet, dat de graafwesp haar keuze uitsluitend tot de wijfjes bepaalt, wier gezwollen achterlijf een rijken eitjes-buit doet verwachten.

Laat ons thans niet spreken over de herhaalde tochten, de vruchteloze onderzoekingen, 't eindeloze wachten en de daarbij ondervonden verveling, maar liever ineens overgaan de graafwesp aan den lezer voor te stellen, gelijk zij zich aan mij vertoond heeft.

Zie, daar loopt er juist een in een hollen weg met steile, zandige hellingen. Ze gaat te voet, maar bedient zich van haar vleugels voor 't vervoer om haar zware prooi te verlichten. De lange en draadvormige sprieten der *Ephippigera* heeft ze tusschen de kaken genomen, ze loopen haar tusschen de pooten door en sleuren er het op den rug liggend wild mee voort. Is de te oneffen bodem een beletsel tegen deze manier van transport, dan omstrengelt de wesp het omvangrijke stuk en vervoert het met korte vluchten, afgewisseld met slingers *étapes* te voet. Nimmer ziet men bij haar onafgebroken vluchten over grooten afstand met de prooi beladen, zooals bij de *Bembex* en de *Cerceris*, die uitmuntende vliegers, die haar, wel is waar, lichtere buit soms wel een kilometer ver, transporteeren. De loodzware vracht van haar gebruikelijk voedsel legt de Languedoc'sche graafwesp de verplichting op, tot het lastige en tijdroovende vervoer over land haar toevlucht te nemen niet alleen, maar noodzaakt haar zelfs van de levenswijze der andere graafwespen af te wijken. Alle andere gravers toch aan haar geslacht verwant, maken een onderaardsch verblijf, dat ze eerst na voltooiing van levensmiddelen voorzien. Daar de omvang van 't door haar bemachtigde wild niet in wanverhouding staat tot de krachten van den roover, en 't vervoer zonder bezwaar door de lucht kan geschieden, is ze volkomen vrij in de keuze van haar verblijf; er is niet 't minste of geringste bezwaar op verre afstanden te gaan jagen; het wild is gemakkelijk genoeg thuis bezorgd. Bij voorkeur vestigt de jager zich dus in de landstreek, die hem heeft zien geboren worden en waar zijn voorzaten geleefd hebben, hij erft er de diepe galerijen, den arbeid van vroegere

Foto R. Tepe.

DE OOGST. EEN RUSTPOOS IN HET ROGGEVELD. MOEDER DE VROUW SCHENKT KOFFIE.

Foto R. Tepe.

DE OOGST. HET AAN HOKKEN ZETTEN DER GARVEN.

geslachten, slechts door ze een weinig te herstellen zijn het geschikt toegangswegen voor nieuw te bouwen kamertjes. En mocht het al gebeuren, dat het verblijf der vaderen niet stevig genoeg blijkt, om de guurheid van 't kwade seizoen te weerstaan, en daarom minder geschikt is om aan de zonen gelegateerd te worden en is dus de bouw van een nieuw verblijf noodzakelijk geworden, dan is de ondervinding door de voorgangers opgedaan 't dier een voldoende waarborg voor de veiligheid van 't oude emplacement.

De Languedoc'sche graafwesp verkeert in gansch andere omstandigheden. Zijn prooi is een zware wingerd-sprinkhaan, waarvan één exemplaar reeds evenveel levensvoorraad vertegenwoordigt als de andere roovers in verscheidene reizen bij kleine gedeelten vergaderen. Hetgeen de Cerceren en andere hoogvliegers, door verdeling van den arbeid tot stand brengen, verricht zij in een enkelen keer. Het lijvige stuk maakt haar het vliegen onmogelijk en dwingt haar tot een vervoer te voet, met al de moeiten en onaangenaamheden daaraan verbonden. Hieruit alleen blijkt reeds, dat de keuze eener woonplaats ondergeschikt is aan de toevallige resultaten van de jacht; zij zegt: eerst de prooi en daarna de woning. Daarom voor haar geen samenkomst op een door allen gunstig verklaard terrein, geen nabuurschap van gelijken, die elkaar door een wederzijdsch voorbeeld tot den arbeid prikkelen; maar wel de eenzaamheid op plaatsen, waar het bloote toeval de sphex heeft gebracht en waar een lustelooze arbeid in stille afzondering haar wacht.

Voor alles wordt de prooi opgezocht, aangevallen en onschadelijk gemaakt, eerst daarna wordt tot het graven van een woning overgegaan. Een gunstige plek wordt uitgekozen, liefst zoo dicht mogelijk bij 't punt waar 't slachtoffer ligt, ten einde de moeielijkheden aan 't transport verbonden zoo gering mogelijk te maken.

Aanstands is het kamertje voor de aanstaande larve gegraven en gereed om er 't ei en de mondkost in te deponeren. Van deze afwijkende levenswijze getuigen al mijn andere onderzoekingen. Ik wil er de voornaamste van verhalen.

Bespiedt men de Languedoc'sche graafschap bij haar arbeid, dan zien we haar nu eens diep in 't stoffige muurgat, dat een losgelaten steen daarin heeft achtergelaten, dan weer onder de beschutting van een overhangend rotsblokje, een schuilplaats, welke de gevreesde parel-hagedis zoo gaarne tot vestibule van zijn hol gebruikt. De zon, die er fel op schijnt, maakt het tot een broedstroof. De bodem, gevormd door 't stof dat in den loop der tijden van 't gewelf is losgelaten, is een gemakkelijk te bewerken

terrein voor de kaken, die graven, voor de tarsen, die het puin wegruimen. Hierop vliegt de graafster, zonder de machtige vleugels breed te ontplooiën, met tragen wiekslag heen, ongetwijfeld, omdat ze geen verren tocht denkt te ondernemen. Men kan haar uitstekend met 't oog volgen en zien waar ze zich nederzet, gewoonlijk op een afstand niet verder dan een meter of tien. Een andere maal geschiedt de reis te voet. Ze vertrekt en richt haar schreden haastig naar een punt, waarheen we zoo onbescheiden zullen zijn haar te volgen; gelukkig bekommert ze zich niet om onze tegenwoordigheid. Is ze, hetzij te voet, hetzij door de lucht, op 't begeerde punt aangekomen, dan zoekt ze eenigen tijd rond, hetgeen men zien kan aan haar besluitelooze bewegingen, aan een onophoudelijk heen-en-weer gedraaf. Eindelijk schijnt ze te vinden, of liever gezegd weer te vinden, hetgeen ze zoekt. Het is een half verlamde sprinkhaan, die nog met de pooten trekt, wiens sprieten en legboor zich nog flauw bewegen, een slachtoffer, dat de wesp zeer zeker kort geleden met den angel heeft doorboord. Overtuigd dat die zware prooi haar bij 't zoeken van een woning te veel zou hinderen heeft ze die achtergelaten, ter plaatse zelve waar ze bemachtigd werd; ze heeft er zich alleen toe bepaald die op een zichtbaar plekje te deponeren, om die zoo traks beter weer te kunnen vinden. Na dit plekje terdeeg in 't geheugen te hebben gegrift, is ze in de buurt er op uitgegaan, om een geschikt emplacement te zoeken. Is de woning eenmaal tot ontvangst gereed, dan is 't wild zonder veel moeite weergevonden en voor het transport in gereedheid gebracht. Zij zet zich schrijlings op den buit, pakt één der sprieten, soms beide tegelijk, tusschen de kaken en daar gaat ze op weg den zwaren last achter zich aan sleepend.

Somtijds wordt 't traject in één stuk afgelegd; meestal echter laat de sleepster plotseling haar vracht in den steek en snelt zij alleen naar huis. Misschien bedenkt zij zich, dat de toegangspoort niet breed genoeg is om 't omvangrijke wild door te laten; misschien ook herinnert zij zich dat er nog eenige herstellingen noodig zijn, voor tot 't opbergen van den buit kan overgegaan worden. Inderdaad ziet men haar aanstands aan den arbeid: zij vergroot het voorportaal, maakt den drempel gelijk, versterkt het gewelf. Hierop wordt haastig de sprinkhaan weer opgezocht, die op eenige schreden afstands, kalm op den rug is blijven liggen.

Op nieuw neemt de tocht een aanvang; doch onderweg schijnt haar iets te binnen geschoten te zijn. Zij heeft de deur wel bekeken, maar zich niet omtrent het inwendige van het hol vergewist. Wie weet, of daar binnen wel alles in orde is. Onmiddellijk gaat ze kijken en laat haar prooi onbewaakt achter. Het

Foto R. Tepe.

DE OOGST. HOEIERS AAN HET WERK.

bezoek aan de binnenruimte is thans ook afgelopen en aan de wanden is, met behulp der tarsen, de laatste hand gelegd. Zonder zich hiervoor veel tijd te gunnen, keert ze weer haastig naar de prooi terug en spant zich opnieuw in 't gareel. Wederom gaat het voorwaarts; zal de tocht thans volbracht worden? Ik durf er niet voor instaan. Ik heb er wel gezien, die, misschien wat achterdochtiger dan de anderen of wat vergeetachtiger van natuur, vijf of zes keer naar het hol terugkeerden, hetzij om een kleine reparatie aan te brengen, hetzij om er zich van te overtuigen of alles wel behoorlijk in orde was, of soms alleen om 't inwendige nog eens extra te inspecteren. Daarentegen heb ik er ook ontmoet, die zonder ophouden rechtstreeks op 't doel afgingen. Ik mag niet vergeten te vermelden, dat, als de wesp naar de woning gaat om die te herstellen, ze niet nalaat, van tijd tot tijd om te kijken, of zich mogelijk iemand van den achtergebleven sprinkhaan zou willen meester maken. Deze wijze voorzorgsmaatregel doet sterk denken aan de gewoonte van den heiligen mestkever, den pillendraaier, als hij uit de in wording zijnde loopgraaf treedt, ten einde zijn dierbaar bolletje te betasten en het wat dichters naar zich toe te rollen.

Keert de graafwesp, met buit beladen, huiswaarts, dan ziet men haar steeds te voet gaan en niet dan bij hooge uitzondering van haar vleugels gebruik maken, zelfs al zou een vlucht haar dikwijls veel tijd en moeite besparen.

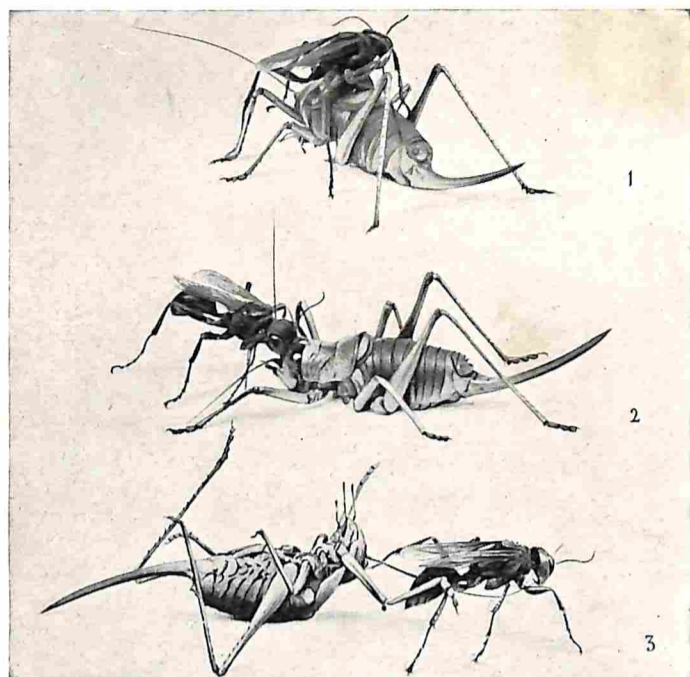
Hetgeen ik hieromtrent onlangs bij dit merkwaardig insect heb waargenomen, moge ten bewijze daarvan strekken.

Toevallig ontmoet ik een graafwesp, die een ephippigera achter zich aansleept, welke zij blijkbaar kort geleden in de buurt heeft buit gemaakt. Het is thans zaak zich een hol te graven. Gunstig is het terrein allerminst: een druk betreden weg, zoo hard als steen terwijl onze wesp, die er weinig lust in heeft zwaar graafwerk te verrichten, juist een zachten bodem noodig heeft, die 't haar vergunt met spoed een larvenkamertje in te richten. Vroeger heb ik reeds gezegd, dat de graafwesp zich bij voorkeur bedient van 't stof, dat zich in den loop der jaren in een muurgat of in een holte van een rotswand verzameld heeft. Waar zal mijn exemplaar zoo iets vinden? Zij blijft staan voor een landhuis, welks gevel pas gewit en wel zeven of acht meter hoog is. Zijn instinct zegt hem, dat hij daarboven onder de dakpannen ruimschoots het verlangde poeder vinden zal. Zij deponeert haar wild aan den voet van den muur en vliegt naar boven. Ik zie haar eenigen tijd ijverig zoeken; 't terrein schijnt haar goedkeuring weg te dragen, althans ze zet zich aan den arbeid onder 't gebogen dek van een pan, en in tien minuten, een kwartier op zijn aller-

hoogst, is de woning gereed. Ze keert hierop vlug naar de ephippigera terug, die aanstonds weergevonden, naar boven moet gebracht worden. Ja, maar hoe? Zal dit al vliegend plaats hebben, zooals de omstandigheden dit schijnen te eischen? Volstrekt niet. De wesp onderneemt den moeielijken klimtocht langs een verticalen wand, gladgestreken door den troffel van den metselaar en 6 à 8 M. hoog! Als ik haar dat waagstuk zie volvoeren, met 't stuk wild, dat haar tusschen de pooten slingert, vrees ik aanvankelijk voor een mislukking, maar weldra ben ik omtrent den afloop van deze vermetele poging volledig gerust gesteld. Terwijl zij met de pooten steunt op de kleine verhevenheden der kalklaag, klautert het forsche insect, ondanks den zwaren last met dezelfde vastheid van gang, met evenveel vlugheid langs een vertikaal vlak naar omhoog, alsof het zich op horizontaal terrein bevond. Zonder ongeval wordt de top bereikt, en de prooi wordt voorloopig op den rand van 't dak, op 't gebogen oppervlak eener dakpan neergelegd. Terwijl de graafster 't hol nog een weinig opknapt, glijdt het wild bij ongeluk van 't dak op den grond. Ze dient opnieuw te beginnen en ten tweeden male klimt ze naar boven, doch wederom wordt dezelfde onvoorzichtigheid begaan en de prooi, opnieuw op de gebogen dakpan neergelegd, valt andermaal naar omlaag en komt weder aan den voet van den muur terecht. Met een kalmte, die zich door zoo-veel tegenspoed niet laat verstoren, hijscht de wesp voor den derden keer de ephippigera langs den muur omhoog, die ze thans, door de ervaring wijs geworden, onverwijld naar haar hol sleept.

Is het zelfs de sphex onder deze omstandigheden onmogelijk zijn buit al vliegende in veiligheid te brengen, dan blijkt hieruit voldoende, dat 't insect zeer zeker niet in staat is een langere vlucht, met een zoo zwaren last beladen, te volbrengen. Een weinig omvangrijke prooi stempelt de geelvleugelige sphex *) tot een half-sociale soort d.w.z. dat ze het gezelschap van haar soortgenooten opzoekt; en lijvige prooi, die onmogelijk door de lucht vervoerbaar is, doemt de Languedoc'sche graafwesp tot 't verrichten van eenzamen arbeid, maakt haar tot een soort van wilde, die de voldoening niet wenscht te smaken, die de omgang met gelijken ons verschaft. Het afwijkend verschil in volume van 't lievelingsgerecht bepaalt in deze de levenswijze.

Al levert de Ephippigera, die slechts aan de pooten verlamd is, geen gevaar meer op voor de larve, de graafwesp, die haar thuis heeft te brengen, moet nog terdeeg op haar hoede zijn. Vooreerst blijft de voortgesleepte prooi met de klauwen harer tarsen, aan de grassprietten haken, die ze onderweg ontmoet, hetgeen het vervoer zeer bemoeilijkt. Maar wat erger is, de Ephippigera

DE GRAAFWESP VAN LANGUEDOC.

1. DE GRAAFWESP BEZIG EEN WIJFJES EPHIPPIGERA TE VERLAMMEN.
2. DE GRAAFWESP DOODT DE HALSZENUWKNOPEN VAN HAAR PROOI.
3. DE GRAAFWESP SLEEPT HAAR BUIT NAAR HAAR HOL.

behoudt het volledig gebruik van haar kaken, die met overzwakte kracht happen en bijten. Deze vreeselijke tangen nu, hebben vlak voor zich het slanke lijf van de sleepster. De sprieten toch zijn niet ver van de basis beetgepakt, zoodat de bek van 't slachtoffer, dat op den rug is gewenteld, zich of tegenover 't kopborststuk of tegenover 't achterlijf van de wesp bevindt. Deze heeft zich op haar lange pooten hoog opgeheven, zeer zeker om te voorkomen, dat ze gegrepen wordt door de onder haar gapende kaken; toch kan een oogenblik van onbedachtzaamheid, een misstap, een kleinigheid, haar binnen het bereik der gevreesde klemmen brengen, die de gelegenheid niet zullen laten voorbij gaan, om onverbiddelek wraak te nemen. Het is derhalve zaak, de kracht dezer geduchte tang te breken, en de klauwen der pooten zoodanig te verlammen, dat ze het vervoer van den last geen meerdere belemmeringen in den weg leggen.

(Slot volgt).

J. H. FABRE. (vert. door P. G.)

*) Het geslacht *Sphex* komt niet in ons land voor. Het zijn meest bewoners van tropische gewesten; echter leven in Europa (Middell. zeegebied) vier soorten. Wel hebben wij een verwante soort: *Tachysphex*, die ook met sprinkhanen fourageert. S. L.

UIT DE LEKSTREEK.

I. NIEUWPOORT.

Op den dijk was 't nu mooi; de stormende wind, die den heelen dag zoo overweldigend alles vervuld had, was gaan liggen. De stil-naderende avond kwam over de Lek als een stemming, die er is wanneer een overkropt gemoed zich hartstochtelijk geuit heeft: als er rust intreedt. Het water rimpelde nog in fijne, snelle golfjes, alsof er een zenuwachtig beven in natrilde. Daarboven trokken statige wolkgevaarten zich langzaam terug, wijkend voor de milde blankheid van den avondhemel.

Donker, fijn gedetailleerd stonden de boomen tegen het gloeiend-gele licht van de wegzinkende zon. Hier en daar piekte een zwartig vlak van een huis. Uit de verte, van achter die onbewegelijke boomen, kwam nu en dan een gedempt geratel: een kar, die over keien bolderde... dan opeens een geruisch als hij uit den kom van 't dorpje, dat achter de boomen lag, op den grindweg van den dijk kwam. Dat geratel, 't was het eenige teeken van leven, 't eenige wat je aan de aanwezigheid van een dorpje herinnerde. Als het dan langzaam weggestorven was in de verte, was er weer niets dan de lucht, het water, de boomen... de grootsche stilte.

Ik heb er dikwijls gezeten, tegenover het dorpje; ook op momenten, dat de lucht strak spande over het water en de boomen, dat het hoopje huizen in een rossig warmen zonnegloed lag, die je alles doet onderscheiden: grillige huizenbouw en een fijn spitsje van een to-

rentje. En altijd ging er voor mij, zooals het daar verborgen ligt aan den breeden Lekdijk achter de boomen, de rust, de rijke rust van ons Hollandsche landschap van uit. 't Werd me vertrouwd in alle stemmingen, die ons landschap geven kan: de witte wolkengevaarten van het voorjaar, wanneer er een vreemde zoelte hangt die zoo'n belofte van zomer geeft; de avondstilte van den zomer, de donkere wolkenbanken van den herfst, jagend boven het water en de boomen. 't Was of ik 't stadje al lang kende. En eerst toen de gedachte bij me rees, de officiële gedachte om „Nieuwpoort eens te gaan zien”, bemerkte ik, dat het altijd voor me geweest was: de Lek en de lucht en de boomen... de rust.

Dat besef deed echter m'n belangstelling naar het meer werkelijke rijzen, liet de gedachten gaan naar het stadje. Zoo van uit de verte leek het dat, wat Adema van Scheltema eens bezong:

En benede' aan de dijk daar had je het stadje:
Dat lag daar zoo kluchtig zoo klein en zoo rein
Al was 't maar een hapje, een stapje —
Dat kan eigenlijk wel eens niet anders zijn
Dan een echt-Hollandsch schildersgrapje!

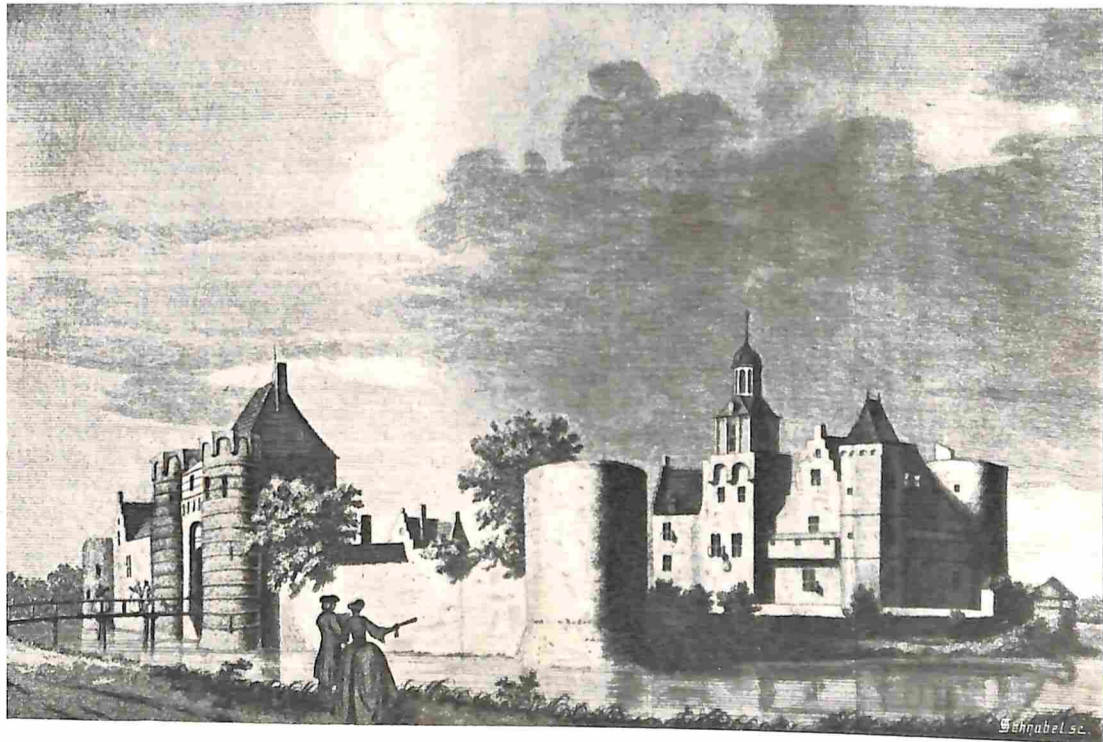
Op z'n onverwachts deed zich een gelegenheid voor om er heen te gaan. Een mijner pas afgestudeerde kennissen zou er z'n eerste preek houden en met een heel gezelschap zouden we die gaan hooren. Van Schoonhoven uit is Nieuwpoort te bereiken met een salonboot van de Lekdienst, met de pont of met een veerboot. Wij werden overgezet op een mooien zomerschen Zondag; om 9 uur. Heel vluchtig heb ik toen 't plaatsje gezien: kreeg den indruk van een oud stadje, al was er niet direct iets bijzonder aantrekkelijks of monumenteels. Zelfs de kerk niet, die anders veelal een van de best-bewaarde historische overblijfselen is. Uiterlijk had zij al heel weinig architectonische bekoring. Binnen was 't anders: een van die stemmige, wijdingsvolle dorpskerkjes uit vroeger eeuwen, met hoog-opgaande pilaren; donkere, gesneden meubelen; sierlijke, massief-koperen lichtkronen en kaarsenhouders en hoeksteunsels. Wel misstonden er de petroleumlampjes of leelijk-gedraaide ijzeren pijpen, maar die deden zoo poovertjes, dat ze den indruk niet beheerschten.

Meer dan ergens anders komt er in zoo'n rustige omgeving, op zoo'n zomerzondagochtend de gedachte van levens-eenvoud, van levens-schoonheid...

't Mooie weer en het verlangen om het plaatsje beter te bezichtigen lokte ons uit om er 's middags weer heen te gaan. De camera ging mee. De veerman is een van die typen, die langzamerhand verdwijnen; waarop de civilisatie nog geen vat heeft. Een en al eenvoudige hulpvaardigheid en naïve... nieuwsgierigheid.

„Wat motten jullie nou in de Niepoort doen?” „Eens kijken”. „In dat kleine nest? Schoonhoven is toch veel mooier!”

We moesten nog een kwartiertje loopen. Voor we aan de boomen waren, passeerden we de gracht, overblijfselen uit de dagen toen Nieuwpoort nog een stad was, nog een vesting was, en die nu nog om het geheele stadje loopt. Eenmaal daar voorbij, waren we ineens midden in het plaatsje, midden in een mengelmoes van oude en nieuwe huizen, van zijstraatjes en boerenerven. Nieuwpoort bleek kruisvormig: de dijk en dwars daarop het haventje. Op de kruising op de „sluis” staat fier het stadhuis. Mooi? Een critische beschouwing kwam tot die conclusie niet. Maar toch wel pittoresk, typisch-Hollandsch. Blijkbaar wordt het stadhuis weinig aangekeken, want onze beschouwing lokte heel wat menschen, dorpsmenschen-op-z'n-Zondagsch om ons heen. En dat werd nog erger, hinderlijk zelfs, toen we een plaatsje zochten om even een foto te nemen. Opge-

HET VOORMALIGE KASTEEL LIESVELT NABIJ NIEUWPOORT.

schoten jongens liepen tegen ons aan, vanuit de verte daalden verraderlijk kleine steentjes op ons neer, scheldwoorden kwamen los! Ergo was 't veiliger om te vertrekken. Een heele stoet achter ons aan, tot aan de grens van de kom. Weer alleen, bleven we buiten op den dijk even staan. Het grachtje lag er zoo mooi, de groenende boomen stonden zoo jong en fleurig, de roode daken kleurden zoo warm....

Maar toen verbrak een gejoel de stemming, een bende kwam er aan, steenen werden geworpen, stukken tak, kluiten; m'n camera kreeg een butts en de damesjapon werd beklodderd....
„Wat doe je ook in de Niepoort op Zondag?” bromde de veerman. *Ik* dacht aan den ochtend.

Om der wille van de realiteit schrijf ik dit neer, omdat ik toen zoo scherp gevoeld heb, wat in ons mooie Holland zoo dikwijls te ervaren is: de gedachten, de stemming, die een stadje aan onze majestueuse rivieren, onder onze machtige — of teere luchten wekt, en de behandeling tegenover den vreemde, die het met belangstelling, met respect, met liefde nadert. Niet de menschen; die zullen ook hun diepen levensgrond hebben, die misschien zeer hoog te respecteren is. Maar de behandeling is dikwijls poëzie-benemend!

Ik ben er toch terug geweest. „Door de week”. Heb met een der inwoners, die van z'n plaatsje hield, gesnuffeld naar architectonisch schoon en historische bijzonderheden. Nieuwpoort bestond immers al in 13e, 14e eeuw! Geen spoor daarvan heb ik kunnen vinden. Hier en daar rijst er wel tusschen banale, nieuwe huizen een oud geveltje, soms zelfs een typisch; enkele huizen hebben nog wel een gevelsteen, die aan een bestemming of een bedrijf herinnert, maar bijzonders, neen. Eertijds moet Nieuwpoort veel walvischvaarders geteld hebben, maar ook daarvan is niets typisch meer te vinden. Het pittoreske is het haventje met het stadhuis, meer nog het gezicht op het stadje van buiten af als men het achter de wallen verscholen ziet. Die wallen zijn er nog als eenig overblijfsel van vroeger. De poorten echter zijn ook verdwenen. Als men de geschiedenis nagaat, is dat geen wonder, want Nieuwpoort heeft het altijd zwaar gehad, altijd gezeten in het hoekje waar slagen vallen. Heel vroeger was er veel handel, waren er branderijen en oliemolens en daaraan had het stedelijke voorrechten te danken. Daarom spreekt men er nu nog van „stad” ondanks de ruim zeshonderd inwoners! „Een stadje dat veele rampspoeden te verdueren hadt”, zegt een oude kroniek. In 1402 nam Arkel de stad stormenderhand in uit wraak tegen Willem van Beieren. In 1489 in den oorlog van Holland tegen Utrecht en Gelderland, werden de poorten afgebroken en de wallen geslecht. In 1514 woedde er zulk een hevige brand, dat Sciverus zegt: „de stad verbrandde”. Nauwelijks weer enigszins aan 't herleven, werd het in 1517 door Gelderland overvallen en geplunderd! En in 1517 verwoestte een brand zooveel, dat er zes huizen bleven staan! In 1524 werd Nieuwpoort driemaal door de Gelderschen ingenomen en geplunderd....

Daarna was, heel begrijpelijk, de animo om Nieuwpoort te plunderen er blijkbaar uit. Na eenige jaren rust werd dan ook aan den Keizer verzocht om vrijstelling van belasting te erlangen en toen na een aantal jaren de bedrijvigheid terugkeerde, vernielde weer een brand in 1568 ruim vijftig huizen. Toen was vrijstelling van belasting zelfs onvoldoende; toen was subsidie noodig voor het opbouwen van poorten, wallen en grachten. In 1673 werd het danig versterkt. Doch ontwikkeld tot een bedrijvige stad heeft het zich nooit. Maar stād, de kleinste stad van Holland bleef het toch!

Al die rampspoeden zullen ook wel de oorzaak zijn geweest, dat het tweetal kasteelen, die nabij Nieuwpoort stonden geheel verdwenen zijn: het kasteel van Liesvelt en het slot van Langerak. Vooral het eerste moet een van de sterkste en mooiste kasteelen van de middeleeuwen zijn geweest.

Ondanks m'n minder aangename ervaringen ben ik toch van Nieuwpoort gescheiden met een gevoel van sympathie, dat eensdeels ontstaan is door alles wat het stadje ondergaan heeft; maar dat er vooral gebleven is om de ligging. Dat doet het water: de immer-wisselende, altijd-bekorende Lek, de vriendelijke grachtjes die het veilig omsluiten; dat doen de luchten, die de stemming van het landschap beheerschen; dat doen de boomen, de statige zwijgende boomen, die er als beschermende wachters staan.

C. VREEDENBURGH JR.

Foto C. Vreedenburg Jr.

EEN OUD HUISJE TE NIEUWPOORT.

Foto T. W. van den Houten.

INTERIEURTJE VAN EEN ZEER OUD HUIS TE NIEUWPOORT.

Foto C. Vreedenburg Jr.

NIEUWPOORT, VERSCHOLEN ACHTER ZIJN WALLEN.

De groote Plantenkeuring der Nederl. Mij voor Tuinbouw- en Plantkunde, op 13 Aug. l.l., te Amsterdam gehouden.

NIEUWE CACTUS-DAHLIA'S.

Op pag. 167 en pag. 503 van den zen jaargang van dit tijdschrift hadden wij gelegenheid uitvoerig de *Dahlia*, een onzer fraaiste en meest populaire bloemplanten te bespreken. Wij deelden daarin mede, dat dit plantengeslacht in verschillende groepen verdeeld wordt en dat een van de meest gezochte dezer zeker wel die der *Cactus-Dahlia's* is.

Zij, die bekend zijn met deze bij uitstek sierlijke bloemplanten zullen er zich zeker niet over verbazen, dat dit ras zich nog steeds heeft weten te handhaven en dat, hoe fraai de sedert uitgekomen z.g.n. *Pioen-Dahlia's* ook mogen zijn, de laatste wel naast, doch nog geenszins boven de *Cactus-verscheidenheden* staan.

Voor een niet gering deel is dit zeker ook wel te danken aan de energie der kweekers, die, toen een nieuw ras begon op te komen, zich niet van hun stuk hebben laten brengen, doch er voortdurend naar gestreefd hebben de bestaande *verscheidenheden* te verbeteren. Maakt men dan ook een vergelijking tusschen die, welke een jaar of vijf geleden als de beste vormen werden beschouwd en die, welke op de laatst gehouden Keuring der Maatschappij voor Tuinbouw werden bekroond, dan valt een opmerkelijke verbetering zeker niet te ontkennen.

Een der Nederlandsche kweekers, die zich in het bijzonder op het invoeren en winnen van nieuwe *Cactus-Dahlia* *verscheidenheden* heeft toegelegd is zeker wel de bekende firma E. H. Krelage & Zoon te Haarlem en aan haar danken wij dan ook een der allerbeste thans in ons land verkrijgbare variëteiten de *Dahlia Richard Box*. Haar bloemen hebben een doorsnede van ruim 20 c.M., zij zijn prachtig mooi van vorm, sierlijk gepijpt, tot in haar hart toe gevuld en levendig zwavelgeel van kleur. Zooals de bijgaande afbeelding toont, is het een inderdaad edele bloem.

Onder de allerbeste nieuwigheden op dit gebied kunnen wij verder nog noemen *Flossie Wells*, eveneens zeer mooi van vorm, schitterend purperrood; *Miss Stephens*, zacht roomkleurig en *Miss Hills*, donker terracotta met gele punten en een geel hart. Aan al deze *verscheidenheden* werd in de op 13 Aug. l.l. gehouden Plantenkeuring een onderscheiding toegekend, waaruit dus blijkt, dat zij door beslist deskundigen als verbeteringen der reeds bekende vormen worden beschouwd.

Zij, die ze zagen, zullen het met deze uitspraak zeker wel eens zijn. E. TH. W.

Foto C. Steenberg.

PIOEN-DAHLIA „MONTBLANC”.

die deel uitmaakte van de met zilver bekroonde inzending op de Plantenkeuring 13 Augustus l.l. in „Artis” gehouden.

Foto C. Steenberg.

CACTUS-DAHLIA „RICHARD BOX”.

Certificaat 1ste klasse op de Plantenkeuring, 13 Augustus l.l. in „Artis” gehouden.

MOOIE PIOEN DAHLIA'S.

HET is ongeveer een tiental jaren geleden, dat de *Pioen-Dahlia's* voor het eerst werden aangeboden. Op de plantenkering, die den 30en September 1903 werd gehouden zond de heer H. Hornsveld, te Baarn, eenige door hem gewonnen nieuwe *Dahlia's* in, die de bewondering opwekten van ieder, die ze zag en waaraan de keuringscommissie dan ook met algemeene stemmen een certificaat 1ste klasse toe-kende. Het was een geheel nieuw ras, door den inzender zelf gewonnen en dat door hem aanvankelijk *Splendid-Dahlia* werd genoemd, welke vreemde naam later in de zooveel juistere van *Pioen-Dahlia* werd veranderd. Een paar jaren later werden dezelfde *Dahlia's* ook door Duitse firma's aangeboden, die toen natuurlijk beweerden, dat zij door hen gewonnen waren.

Hoe mooi de eerst uitgekomen *Pioen-Dahlia's* ook waren, toch bezaten zij verscheidene minder gewenschte eigenschappen, Haar bloemen waren wat los, toonden wat heel veel de schijf en vooral waren de bloemstelen niet krachtig genoeg om de zware bloemen te dragen, waardoor die in den regel naar beneden hingen en bij zwaren regen of wind gemakkelijk afbraken.

Spoedig echter zijn tal van kweekers en vooral ook de winner zelf zich op de verbetering der *Pioen Dahlia's* gaan toelagen met het resultaat, dat men er thans bijzonder mooi gevormde bloemen onder aantreft, die op flinke, krachtige stengels mooi rechtop staan. Een gevolg van deze verbetering is geweest, dat behalve de kweekers ook tal van liefhebbers zich met de kultuur dezer planten bezig houden, wat duidelijk bleek uit de fraaie collectie afgesneden bloemen, op de op 13 Aug. l.l. gehouden keuring ingezonden door den heer G. C. Hasseley Kirchner te Baarn, aan welke verzameling dan ook een zilveren medaille werd toegekend. Een der fraaiste bloemen uit deze verzameling was zeker wel de *Montblanc*, zij had een doorsnede van ruim 18 c.M., de bloemen, die prachtig gevuld waren, stonden flink rechtop op bijzonder stevige stengels, zij waren zuiver wit, met een zeer lichten purperen weerschijn. Het waren inderdaad bijzonder mooie bloemen. Zeer fraaie *Dahlia's* waren verder in deze collectie de *Noorderlicht*, zacht rose, naar het hart in goudgeel verloopend en *Gerard Doré*, fluweelachtig zwartachtig purper. Voor liefhebbers durven wij verder met gerustheid aanbevelen *Prinses Juliana*, zuiver wit, *Jan Olieslagers*, helder geel; *Souvenir de Mad. W. J. Budde*, zacht geel; *Roem van Nijkerk*, prachtig van vorm, donker fluweelachtig purper.

De bloemen van deze *verscheidenheden* staan allen flink recht op en komen goed boven de bladeren uit. E. TH. W.

VERBETERING.

In „Buiten” van 17 Aug. l.l., N°. 33, staat onder de afbeelding op blz. 398: Vergroeiing van beuken op „Gooiland”. Men leze: Vergroeiing van beuken op „Gooilust”.